

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ
ΜΠΕΤΥ ΡΑΜΦΟΥ
ΚΙΚΗ ΚΟΝΤΟΜΗΝΑ
ΕΛΕΝΗ ΤΣΑΜΙΛΗ

Πολλοί καθώς είναι, ο καθένας διαθέτει ένα μόριο αρετής και φρόνησης, και έτσι, ενωμένοι οι πολλοί γίνονται, κατά κάποιο τρόπο, ένας άνθρωπος με πολλά πόδια, με πολλά χέρια και με πολλές αισθήσεις -και με ανάλογη, βέβαια, αρετή και εξυπνάδα.

ΑΡΧΑΙΑ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ (ΕΝΟΤΗΤΕΣ 17n & 18n)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ποια κριτήρια χρησιμοποιεί ο Αριστοτέλης στη 17η Ενότητα προκειμένου να ταξινομήσει τα πολιτεύματα της εποχής του;
2. Να εκθέσετε την άποψη που εκφράζει ο Αριστοτέλης στη 18η Ενότητα σχετικά με την ικανότητα του πλήθους να συμμετέχει στην άσκηση των πολιτικών εξουσιών.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Στη 17η Ενότητα ο Αριστοτέλης ταξινομεί τα πολιτεύματα της εποχής του σε ορθά και παρεφθαρμένα με βάση κριτήρια που ο ίδιος θέτει εκ των προτέρων. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί το είδος ενός πολιτεύματος, πρέπει κατ' αρχάς να απαντηθεί το ερώτημα «ποιος κυβερνά την πόλιν», επειδή το πολίτευμα ορίζει, μεταξύ άλλων, την αρχή που ασκεί την ύψιστη εξουσία σε μια πολιτεία, δηλαδή την εκτελεστική εξουσία. Το ερώτημα αυτό αποτελεί για τον φιλόσοφο το πρώτο κριτήριο ταξινόμησης των πολιτευμάτων, κριτήριο ποσοτικό, αφού αφορά τον αριθμό των προσώπων (ένας, λίγοι, πολλοί) που συμμετέχουν στη διακυβέρνηση μιας πολιτείας, αλλά και ταξικό, αφού ο καθένας από αυτούς ανήκει και σε μια συγκεκριμένη κοινωνική τάξη (μονάρχης - εύποροι / ευγενείς - πένητες / δήμος). Στη συνέχεια, ο Αριστοτέλης παραθέτει το δεύτερο κριτήριο ταξινόμησης των πολιτευμάτων, που προκύπτει από τον τελικό σκοπό συγκρότησης της «πόλεως», όπως τον είχε ο ίδιος ορίσει στην αρχή των *Πολιτικών* του (η ευδαιμονία του συνόλου των μελών μιας πολιτικής κοινωνίας). Έτσι, κριτήριο για την ταξινόμηση των πολιτευμάτων και ταυτόχρονα για την κατάταξή τους σε ορθά και παρεφθαρμένα αποτελεί ο στόχος που επιδιώκουν να πραγματοποιήσουν οι κυβερνώντες (ένας, λίγοι, πολλοί) με την άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας: όσα πολιτεύματα αποσκοπούν στην ευδαιμονία του συνόλου των πολιτών, είναι ορθά, ανεξάρτητα από τον αριθμό των κυβερνώντων, εφόσον ανταποκρίνονται στην τελεολογία της «πόλεως» και άρα στην ουσία του πολιτικού βίου· αντίθετα, όσα πολιτεύματα αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων αυτών που ασκούν την εξουσία, είναι φαύλα, ανεξάρτητα πάλι από τον αριθμό των κυβερνώντων, εφόσον η πολιτική λειτουργία είναι μια δραστηριότητα που πρέπει να ασκείται προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Επομένως, κατά τον Αριστοτέλη, η ποιότητα ενός πολιτεύματος δεν κρίνεται από τον αριθμό των ατόμων που συμμετέχουν στην άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας (α' κριτήριο), αλλά από το σκοπό για τον οποίο την ασκούν (β' κριτήριο). Άλλωστε, όπως ο ίδιος επισημαίνει, ο πραγματικός και όχι ο κατ' όνομα πολίτης δεν έχει απλώς και μόνο το δικαίωμα να συμμετέχει στις διάφορες εξουσίες της «πόλεως», αλλά θα πρέπει και να ωφελείται από τον τρόπο που αυτές ασκούνται. Μόνο τότε η πολιτική ιδιότητα αποκτά ουσιαστικό νόημα και περιεχόμενο.
2. Στη 18η Ενότητα, ο Αριστοτέλης, συνεχίζοντας την επισκόπηση «περί πολιτείας», εξετάζει ποια κοινωνική ομάδα (το «πλήθος» ή οι «άριστοι») είναι η καταλληλότερη για την άσκηση των πολιτικών εξουσιών, ώστε να εξασφαλίζεται η ευδαιμονία του κοινωνικού συνόλου. Ξεκινώντας τη διερεύνηση του συγκεκριμένου ζητήματος, ο φιλόσοφος υποστηρίζει ότι «οί πολλοί» ενδέχεται να μη διαθέτουν ως άτομα τα ηθικά και πνευματικά χαρίσματα των «ολίγων» και «άριστων», όταν όμως συνέρχονται σε συλλογικά σώματα διαβούλευσης για θέματα πολιτικής και δικαστικής φύσης, τότε υπερέρχουν ως σύνολο έναντι εκείνων, όπως υπερέρχει από άποψη πλούτου ένα δείπνο που οργανώθηκε με την οικονομική συνδρομή πολλών ανθρώπων από κάποιο του οποίου τα έξοδα ανέλαβε ένας μόνο. Ο Αριστοτέλης φροντίζει αμέσως μετά να δικαιολογήσει την παραπάνω θέση του: στις λαϊκές συνελεύσεις (Βουλή, Εκκλησία του δήμου, δικαστήρια κ.τ.λ.), όπου συναθροίζονται πολλοί άνθρωποι για να λάβουν από κοινού κάποιες πολιτικές ή δικαστικές αποφάσεις, η επιμέρους «ἀρετή» και η «φρόνησις» του καθενός από αυτούς ενώνονται με τις αντίστοιχες ιδιότητες των υπολοίπων και αθροισμένες σ' ένα ενιαίο σύνολο εμφανίζονται ανώτερες από εκείνες των «ἀρίστων» πλην όμως «ολίγων». Με τον τρόπο αυτό, οι ικανότητες ενός συλλογικού οργάνου αποκτούν μια διαφορετικής τάξης ποιότητα από τις αντίστοιχες των επιμέρους ατόμων που το απαρτίζουν. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η τελική κρίση ή απόφαση ενός συλλογικού σώματος, καθώς αποτελεί προϊόν συνεξέτασης, συνεκτίμησης, αλλά και σύνθεσης πολλών και ποικίλων απόψεων, είναι πληρέστερη από την ατομική κρίση ή απόφαση ενός ξεχωριστού ανθρώπου (ή ακόμη και μιας μικρής ομάδας ξεχωριστών ανθρώπων). Μια λαϊκή συνέλευση έχει το πλεονέκτημα να συνδυάζει την πολυμέρεια των εκφερόμενων απόψεων με την ενότητα ενός συλλογικού οργάνου. Η θεωρία αυτή του Αριστοτέλη είναι γνωστή ως «αθροιστική θεωρία».

www.poukamisas.gr

Ειδικά μαθήματα

Για τους μαθητές εκείνους που προσανατολίζονται σε σπουδές οι οποίες απαιτούν την εξέταση ειδικών μαθημάτων, στα Φροντιστήρια Πουκαμισάς λειτουργούν τμήματα Σχεδίου και Ξένων Γλωσσών, ενώ εξασφαλίζεται και πρόγραμμα γυμναστικής αγωγής.

**Σχέδιο, ελεύθερο και γραμμικό
Στίβος και κοθύμβηση
Ξένες Γλώσσες**

Το πρόγραμμα όλων των ειδικών μαθημάτων καταρτίζεται κατά τέτοιο τρόπο και μέθοδο, ώστε να παραμένει απρόσκοπτη η διδασκαλία των υπολοίπων μαθημάτων.

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνος Πολιτεία, 336d-337a

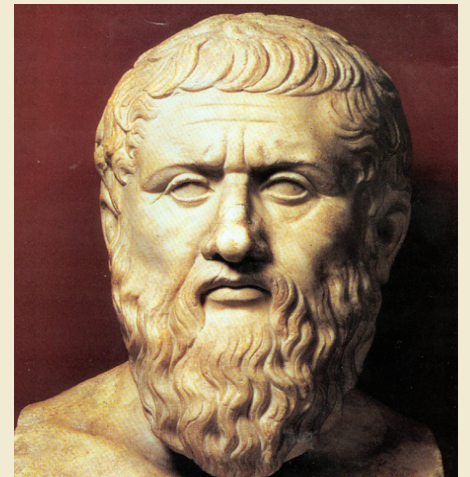
Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐξεπλάγην καὶ προσβλέπων αὐτὸν ἐφοβούμην, καὶ μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερος ἐωράκη αὐτὸν ἢ ἐκεῖνος ἐμέ, ἄφρονος ἂν γενέσθαι. Νῦν δὲ ἡνίκα ὑπὸ τοῦ λόγου ἤρχετο ἐξαγριαίνεσθαι, προσέβλεψα αὐτὸν πρότερος, ὥστε αὐτῷ οἷός τ' ἐγενόμην ἀποκρίνασθαι, καὶ εἶπον ὑποτρέμων ὦ Θρασύμαχε, μὴ χαλεπὸς ἡμῖν ἴσθι· εἰ γάρ τι ἐξαμαρτάνομεν ἐν τῇ τῶν λόγων σκέψει ἐγὼ τε καὶ ὄδε, εὐῖσθι ὅτι ἄκοντες ἀμαρτάνομεν. Μὴ γὰρ δὴ οἶου, εἰ μὲν χρυσίον ἐζητοῦμεν, οὐκ ἂν ποτε ἡμᾶς ἐκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις ἐν τῇ ζητήσει καὶ διαφθεῖρην τὴν εὐρεσιν αὐτοῦ, δικαιοσύνην δὲ ζητούντας, πρᾶγμα πολλῶν χρυσίων τιμώτερον, ἐπειθ' οὕτως ἀνοήτως ὑπέκειν ἀλλήλοις καὶ οὐ σπουδάζειν ὅτι μάλιστα φανῆναι αὐτό. Οἶου γε σύ, ὦ φίλε. Ἄλλ' οἶμαι οὐ δυνάμεθα' ἐλεεῖσθαι οὐδ' ἡμᾶς πολὺ μᾶλλον εἰκός ἐστίν που ὑπὸ ὑμῶν τῶν δεινῶν ἢ χαλεπαίνεσθαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να αποδώσετε το απόσπασμα στη νέα ελληνική.
2. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
ἐξεπλάγην: το β' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή, **ἐφοβούμην:** το απαρέμφατο παρακειμένου στην ίδια φωνή, **ἴσθι:** το α' πληθυντικό υποτακτικής στον ίδιο χρόνο, **ἐκόντας:** τη δοτική πληθυντικού στο αρσενικό γένος, **τὴν εὐρεσιν:** τη δοτική ενικού, **μάλιστα:** τον θετικό βαθμό του επιρρήματος, **ἀλλήλοις:** την αιτιατική πληθυντικού του ουδέτερου, **φανῆναι:** το γ' ενικό ευκτικής αορίστου ενεργητικής φωνής, **διαφθεῖρην:** το β' πληθυντικό οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή, **δυνάμεθα:** το β' ενικό οριστικής παρατατικού
3. **μοι, πρότερος** (το 1ο), **ἀποκρίνασθαι, ἡμῖν, πρᾶγμα:** Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους.
4. Να εντοπίσετε τους υποθετικούς λόγους του κειμένου (υπόθεση - απόδοση) και να επισημάνετε το είδος τους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Κι ἐγὼ, μόλις τον ἀκουσα, ξαφνιάστηκα και ἀντικρίζοντάς τον ἐνίωσα φόβο και μου φαίνεται πως, ἀν δὲν τον εἶχα δεῖ πρῶτος ἐγὼ ἀλλὰ ἐκεῖνος ἐμένα, θα μου ἔχε κοπεῖ ἡ μιλιὰ. Τώρα, ὅμως, τον ἀντίκρισα πρῶτος, τὴ στιγμὴ που ἀρχισε νὰ ἐξαγριώνεται ἐξαιτίας τῆς συζήτησης, ὥστε μπόρεσα νὰ του ἀπαντήσω και του εἶπα τρέμοντας λίγο: Θρασύμαχε, μὴ εἰσαι σκληρὸς μαζί μας· γιατί, ἀν κάνουμε κάποιον σφάλμα ἐγὼ και αὐτὸς ἐδῶ κατὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς συζήτησης, νὰ το ξέρεις καλὰ ὅτι ἀθελά μας το κάνουμε. Μὴ νομίζεις δηλαδὴ ὅτι, ἀν ψάχναμε γιὰ χρυσάφι δὲν θα ἡμασταν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συζήτησης θεληματικὰ ὑποχωρητικοὶ ὁ ἕνας στον ἄλλο και θα ὑπονομεύαμε τὴν ἀνακάλυψή του, ἐνῶ τώρα που ψάχνουμε νὰ βρούμε τι εἶναι δικαιοσύνη, πρᾶγμα πολυτιμότερο ἀπὸ πολλὰ χρυσάφια, ὑποχωρούμε τόσο ἀνόητα ὁ ἕνας στον ἄλλο και δὲν ἀσχολούμαστε σοβαρὰ με τὴν ἀποκάλυψή τους. Νὰ το νομίζεις φίλε μου. Ἀλλὰ, ὑποθέτω, δὲν φτάνουν οἱ δυνάμεις μας· εἶναι λοιπὸν φυσικὸ εσεῖς οἱ σπουδαῖοι νὰ δείχνετε περισσότερο συμπάθεια σε μας παρά νὰ οργίζεστε μαζί μας.
2. **ἐξεπλάγην:** ἐκπλάγηθι **ἐφοβούμην:** πεφοβῆσθαι **ἴσθι:** εἰδῶμεν **ἐκόντας:** ἐκοῦσι(ν) **τὴν εὐρεσιν:** τὴ εὐρέσει **μάλιστα:** μάλα **ἀλλήλοις:** ἀλλήλα **φανῆναι:** φήναι & φήνει(ν) **διαφθεῖρην:** διαφθερεῖτε **δυνάμεθα:** ἐδύνω & ἠδύνω
3. **μοι:** δοτικὴ προσωπικὴ του κρινόντος προσώπου ἀπὸ το ρ. δοκῶ, **πρότερος:** επιρρηματικὸ κατηγορούμενο του χρόνου ἀπὸ το ρ. ἐωράκη, **ἀποκρίνασθαι:** τελικὸ ἀπαρέμφατο, ἀντικείμενο στη ρηματικὴ περίφραση «οἷός τ' ἐγενόμην», **ἡμῖν:** δοτικὴ ἀντικειμενικὴ στο «χαλεπός» (ετερόπτωτος ονοματικὸς προσδιορισμός), **πρᾶγμα:** παράθεση στο «δικαιοσύνην» (ομοιόπτωτος ονοματικὸς προσδιορισμός).
4. **«καὶ μοι δοκῶ ... ἄφρονος ἂν γενέσθαι»:** ὑπόθεση: εἰ ἐωράκη (εἰ + οριστικὴ ιστορικοῦ χρόνου), ἀπόδοση: ἂν γενέσθαι (δυνητικὸ εἰδικὸ ἀπαρέμφατο του πлагίου λόγου, ἐξαρτώμενο ἀπὸ το ρ. δοκῶ, που ἰσοδυναμεῖ στον εὐθύ λόγο με δυνητικὴ οριστικὴ) πлагιωμένος ὑποθετικὸς λόγος που δηλώνει το ἀντίθετο του πραγματικῶ.
«εἰ γάρ τι ... ἄκοντες ἀμαρτάνομεν»: ὑπόθεση: εἰ ἐξαμαρτάνομεν (εἰ + οριστικὴ ἀρκτικού χρόνου), ἀπόδοση: ἀμαρτάνομεν (οριστικὴ ἐνεστώτα σε δ/α εἰδικὴ πρόταση του πлагίου λόγου) πлагιωμένος ὑποθετικὸς λόγος που δηλώνει το πραγματικὸ.
«Μὴ γὰρ δὴ οἶου ... ἀλλήλοις»: ὑπόθεση: εἰ ἐζητοῦμεν (εἰ + οριστικὴ ιστορικοῦ χρόνου), ἀπόδοση: ἂν ὑποκατακλίνεσθαι (δυνητικὸ εἰδικὸ ἀπαρέμφατο του πлагίου λόγου, ἐξαρτώμενο ἀπὸ το ρ. μὴ οἶου, που ἰσοδυναμεῖ στον εὐθύ λόγο με δυνητικὴ οριστικὴ) πлагιωμένος ὑποθετικὸς λόγος που δηλώνει το ἀντίθετο του πραγματικῶ.

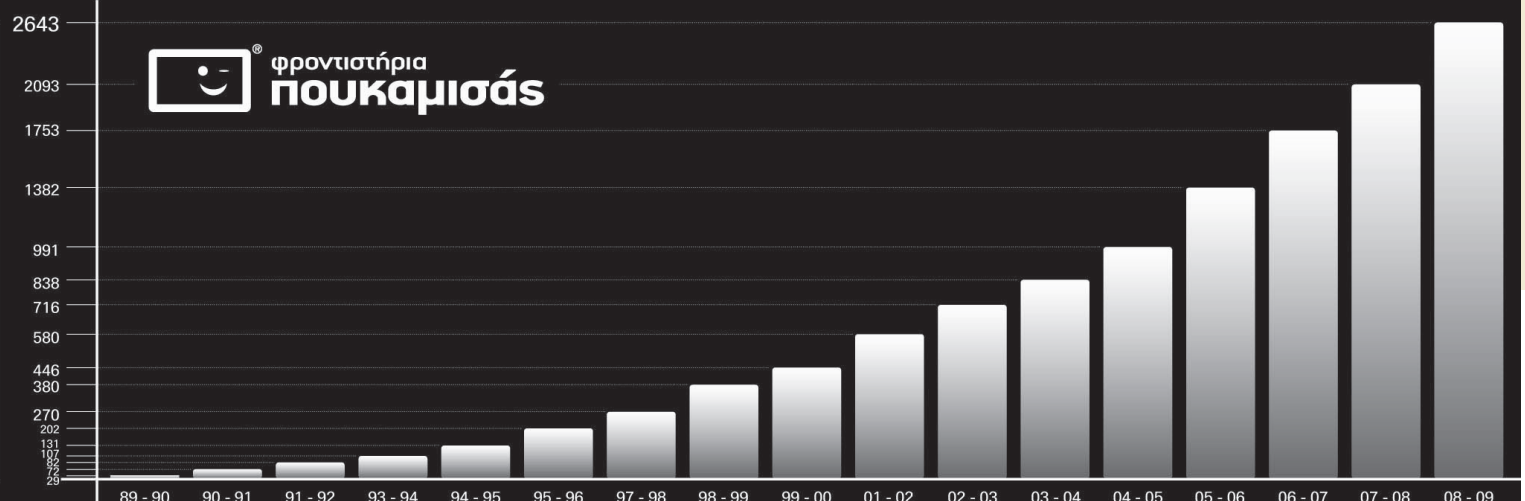

ΘΡΑΣΥΜΑΧΟΣ
(δεύτερο ἡμισυ
5ου αἰώνα π.Χ)

Ρήτορας τῆς ἀρχαιότητος και σοφιστὴς φιλόσοφος, κήρυκας τῆς σχετικότητος τῶν νόμων. Ἡ καταγωγή του ἦταν ἀπὸ τὴ Χαλκηδὸνα του Βοσπόρου ἀλλὰ τὸ πεδίο τῆς δραστηριότητάς του ἦταν ἡ Αθήνα. Ἡ ρητοροδιδασκαλία του ἐπικεντρώθηκε κυρίως σε μαθήματα γιὰ τὴν τεχνικὴ του λόγου ἀλλὰ και σε συμβουλευτικὴς παραινέσεις δικανικοῦ χαρακτῆρα. Ὅσο γιὰ τὴ δικὴ του θεώρηση τῶν κοινῶν συνοψίζεται στην ἀποψη ὅτι οἱ νόμοι δὲν εἶναι παρά ἡ ἐκφραση τῶν συμφερόντων ἐκείνων που διαχειρίζονται τὸ πολίτευμα. Ἐτσι κατέληγε στο συμπέρασμα ὅτι τὸ σύστημα τῶν κοινωνικῶν και θηκῶν ἀρχῶν εἶναι σχετικὸ, ἀφοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ βούληση και ἐπιβολὴ τῶν ἐκάστοτε ἰσχυρῶν. Ἀπὸ τὰ ἔργα που κατέλειπε σώζονται ορισμένα μόνο ἀποσπάσματα («Μεγάλη τέχνη», «Περὶ Πολιτείας», «Υπὲρ Λαρισαίων»).

Στὴ φωτογραφία ὁ Πλάτων, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται στον Θρασύμαχο στην «Πολιτεία».

Ἡ διαρκῶς αὐξοῦσα πορεία του ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν μας ἀποδεικνύει τὴν ἐμπιστοσύνη τους στο ἄριστο ἐκπαιδευτικὸ μας ἔργο.

φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ